

TAM TAM

MĚSÍČNÍK ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH SKAUTŮ V EXÍLU

ROČNÍK VII.

ČÍSLO

KVĚTEN - ČERVEN

1980

5

Erb potomka
Gollerů a Van der Lijků

Před více než 300 roky žil daleko na jihu Evropy muž, který se jmenoval Johanes Goller. Měl velmi dobrodružné povolání - patřil totiž k ozbrojené posádce, která doprovázela vládní obchodní loď po středomoří. Plavit se po moři bylo v těch dobách velmi nebezpečné, protože se to všude hemžilo piráty, kteří přepadávali a olupovali obchodní loď. A tak Johanes čili Johan Goller při každé cestě nasazoval svůj život, o čemž svědčily četné jizvy na jeho těle a obličej. Jednou za nepříznivého počasí a špatné viditelnosti byla jejich plachetnice přepadena dvěma pirátskými loděmi. Došlo k boji muže proti muži, na život a na smrt.

V Gollerovic rodinné kronice se pak dočítáme, že pirátů bylo 200 a že měli 24 děl. Boj trval plných 6 hodin a jen zvolna se dařilo zatlačit piráty zpět na jejich loď. Johan Goller se jako první přehoupl na palubu pirátské lodě, která měla na přídi namalovaný měsíc a na něm 5 hvězd. Podařilo se mu strhnout pirátskou vlajku a zneškodnit kormidelníka. Jeho meč a pirátský praporec si přinesl na svou loď.

Johan byl za svou statečnost povýšen na poručíka a dostal právo nosit erb, na jehož půleném štítě byl vyobrazen měsíc a na něm 5 hvězd, znamení to lodě, kterou dobyl. Na druhé půlce byl umístěn strom rostoucí na ve znaku jeho rodného města. Dobytý praporec i meč byl umístěn na přílbě. Zde končí v kronice rodu Gollerů zápis o hr-dinském činu jejich předka. Později se jedna větev rodu Gollerů dostala až do Čech, kde se časem zcela zcela zstatek Bohov u Sušice, který vlastnili až do roku 1870.

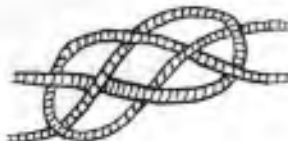
Podívejme se nyní na chvíli do Čech a Moravy v době, kdy tam vládl císař Josef I. Za jeho panování se do našich zemí stěhovalo mnoho cizinců. Byli to většinou šikovní řemeslníci, kteří k prospěchu vlastnímu zakládali dílny, nová řemesla i celá průmyslová odvětv-

ví a to zase prospívalo zemi, ve které se usadili.

V roce 1703 s ostatními přistěhovalci se dostal Na Moravu i Holanďan Van der Lijk. Nepřišel s prázdnýma rukama. Byl to zámožný člověk, který v Bystřici pod Hostýnem založil tkalcovnu, barvírnu látek a hamry. Tyto Van der Lijkovy hamry se připomínají ještě v roce 1820, kdy jejich majitel, potomek holandského přistěhovalce, se již psal pěkně česky Fanderlik a k Čechům se hlásil. V letech 1860 až 1895 byl další z rodu Fanderliků poslancem za západní Moravu na Říšském sněmu ve Vídni, a to Dr. Josef Fanderlik. Tento byl dědečkem našeho Dr. Veleny Fanderlika, starosty československých skautů.

A teď se vrátíme zpět k počátku našeho vyprávění. Babička našeho Veleny, manželka Dr. Josefa Fanderlika, se totiž jmenovala za svobodna Gollerová a byla přímým potomkem Johana, toho vítěze nad piráty. Proto se náš Velen hlásí k erbům Gollerů, který s malou změnou přijal jako svůj osobní. Do štítu Gollerů byla přidána roverská poutnická hůl, protože Velen býval roverem a od roku 1940 je neustálým poutníkem, žijícím mimo vlast. Na pirátský praporec byla přidána lilie, znamení skautingu, kterému byl po celý život věrně oddán. Erb vypadá takto: Štít nazděl půlený červenou roverskou holí. Vpravo /viděno heraldicky/ na černém poli zlatý půlměsíc a na něm pět stříbrných hvězd. Vlevo na zlatém poli stojí na zelené stráni zelený strom. Na přílbě se zlato-černou točenicí a se zlato-černými příkrývadly je mezi zlatým praporcem s červenou lilií a stříbrným mečem opět zlatý měsíc s pěti stříbrnými hvězdami.

Dnes jste se sestry a bratři dozvěděli o našem bratru Velenovi o něco více, než že je československým skautem číslo 1.

Vzpomínka

9. března letošního roku, jeden den po svých 66-tých narozeních, nás opustila umělkyně a manželka našeho starosty - sestra Velenka. Odešla tiše uprostřed pilné práce, bez jediného slůvka na rozloučenou. Přes svůj vysoký věk se nedala zlákat vidinou na zasloužený odpočinek.

Daleko v Kanadě, na východní straně Skalístých hor, tam, kde příroda zůstala ještě doopravdy přírodou, začali manželé Fanderlíkovi po druhé světové válce budovat nový domov. Po roce 1948 nebylo pro ně, aktivní účastníky zahraničního odboje v Anglii, místo.

Před dvěma roky jsem měl na své cestě po Kanadě možnost navštívit našeho starostu přímo v jeho „hlavním stanu“ a osobně se také seznámit se sestrou Velenkou. Dvacet čtyři hodin jsem strávil pod jejich střechou, dvacet čtyři hodin, které nikdy nevyjmí z mé paměti. Po 300 km dlouhé jízdě autobusem z Vancouveru napříč Skalístými horami se konečně objevilo první město, jehož počet obyvatel převyšoval 15 000. Nejprve jsem vyhledal telefon, abych se ohlásil. Ale co to? Ve sluchátku se ozval hlas, který mohl patřit pouze mladé ženě. A ta neuvěřitelná hbitost, s jakou reagovala při rozhovoru! Byl jsem poněkud zmaten, ale později při osobním seznámení jsem se přesvědčil, že to byla sestra Velenka.

Sestra Velenka, malíř a velký umělec. Tuto dráhu nastoupila až zde, v emigraci. Začátky nebyly lehké - pokročilý věk, existenční problémy a vlastně žádné povolání. Živitel rodiny byl doktor práv, který svoji poslední odbornou práci odevzdal při poválečném norimberském procesu. V Kanadě jeho profesi ani zkušenosti úřední šiml neuznal. Vytrvalost a houževnatost korunovaly ale nakonec vše úspěchem. Noviny se začínají zajímat o život a dílo umělce, výstava střídá výstavu a sestra Velenka nestačí najednou svou tvorbou uspokojit poptávku.

Onoho březnového dne ulehla o něco dříve ke spánku, protože se necítila ve své obvyklé formě. Nikdo netušil, že se uložila k věčnému spánku.

Každý, kdo má lidi rád, zůstává navždy zapsán v jejich srdcích. Sestra Velenka nežila pro sebe, ale pro své bližní. Její život byl vždy příkladem pro každého křesťana.

- Luboš -

CHRAŇTE MRAVENIŠTĚ!

Jistě každý z vás zná Ferdu Mravence, fešáka s mašličkou z knížek od Ondřeje Sekory, které vám posílají babičky a tety z vlasti k svátku či narozeninám. Dnes si ale přeneseme jeho říši z pohádek do skutečnosti. Může vás to zajímat i jako skauty-ochránáře. V některých oblastech začlo totiž mravenišť natolik ubývat, že lesáci musí proti tomu podnikat opatření.

Chceme-li už rozlišovat mezi živočištvem na škůdce a užitečné, patří mravec jednoznačně k těm druhým - lesu prospěšným. Nanosí si totiž do svých hradů nepředstavitelné množství škodlivého hmyzu a jeho zárodků. Je tedy vyslovený masožravec.

Pro stavbu mraveniště musí mít určité podmínky. Předně určitý druh jehličí /např. smrkové/ a přístup slunce.

Mraveniště je obrovské velkoměsto. Ten kopeček, co vidíme, je vlastně jen střecha a tvoří asi třetinu celé stavby, ostatní chodbičky jdou až 2 m pod úroveň okolí.

Teplná izolace a větrání se mění podle počasí. Pro nás skauty je to pomůckou pro určování světových stran. Sever je příkřejší, stěna hustší.

Lesních mravenců je několik druhů. Nejznámější jsou červení, valký a menší druh. Velcí mají jen jednu královnu, ale ta se dožívá až 50 let. Její smrtí vymře i celé mraveniště. Naproti tomu malí, rezaví mravenci mají několik desítek královen a mraveniště žije celé generace.

Úbytek mravenišť v našich oblastech je způsoben jednak insekticidy /látky na hubení hmyzu/, které mohou být zaváty z okolí, ale největším škůdcem je člověk, který vybírá vajíčka /kukly/ jako potravu pro vězněné ptactvo a pro rybičky do akvaria. Na druhém místě jsou to šplhavci, kteří chodí též mlsat na bílkoviny bohaté kukly. Každým poškozením mraveniště se narušuje pečlivě střežené mikroklima a potomstvo hyne.

Proto lesáci mraveniště registrují a staví nad nimi kostry z tyčkoviny ve formě sítka a ty potahují pletivem asi s 2cm oky.

Najdete-li tedy na táborech nějaké mraveniště, oznamte to fořtovi, bude vám za to vděčný.

Po stopách Indiánů.

(YUKON)

Dobrodružství a tajemství, které vyzařuje a skrývá se za slovem Indián, je pro mládež celého světa natolik přitažlivé, že bez indiánštiny by se i skautský program stal méně zajímavým. Proto také v celé řadě

oddílů si členové družin skautskou praxi obohacovali výrobou vigvamů, indiánských obleků, mokasinů, čelenek, tomahavků, dýmek míru a také znalostmi života, tradic a rituálů rudochů. I ten nejkonservativnější oddíl se zcela nezřekl této romantiky již tím, že na táboře postavil „mluvící dřevo“ - totem.

Tomu, koho láká kouzlo prerie, dnes jen velmi stručně /protože serály upadly v nemilost/ povíme něco o Indiánech.

Vědci nejsou jednotní v názoru na to, jak se první obyvatelé dostali do Ameriky. Jedni tvrdí, že to bylo přes Beringovu úžinu, druzí, že po zamrzlém moři a třetí, že po mořích na člunech podobných kánoím. Všichni se však shodují, že to bylo před mnoha tisíciletími a že to nebyli příslušníci jednoho národa. Tuto domněnku potvrzuje i to, že v době objevení Ameriky Kolumbem žilo v asi 1500 různých kmenech kolem 13 milionů Indiánů, kteří hovořili tolika jazyky a dialekty, kolik bylo kmenů. Mezi nejznámější severoamerické kmeny patřili Čejenové, Navajové, Mohavkové, Huroni, Siuxové, Apačové a jini.

To, že je nazýváme Indiány, zavinil Kolumbův omyl, protože se domníval, že připlouvá k Indii. Když pak přistál u Ameriky na Antilských ostrovech, neměl ani tušení, že objevil nový světadíl a tak v lodním deníku nazývá domorodce Indiány.

Indiáni se pomocí oštěpů, luků a šípů živili převážně lovem a jednoduchým zemědělstvím. Jako lovci vedli kočovný život a nestavěli proto pevná obydlí, ale lehce přenosné stany z kůže, zvané típí. Ve vesnicích v chatrčích bydlely kmeny, žijící u Atlantiku. Tyto vesnice měly i svá jména, jako např. Chicago. Hlavou každého kmene a vesnice byl náčelník. Nejznámějšími náčelníky, kteří válčili proti bělochům, byli Rudý Oblak, Sedící Býk

a Joseph, pohlavár kmene Propíchaných nosů. Indián, který se stal náčelníkem, musel být nejenom odvážným bojovníkem a vynikajícím lovcem, ale i dobrým řečníkem. Dochoval se např. zápis z r. 1868, kdy Joseph vyjedná s generálem Howardem těmito slovy: „Kdo jste? Jste snad tím, na jehož rozkaz roste tráva a koho poslouchá slunce?“ Zaznamenána je i řeč náčelníka Havranů, Medvědího Zubu, z roku 1867, ve které se praví: „Velký Duch nás udělal všechny stejné, ale postavil rudého muže doprostřed a bílé kolem dokola.“ Z toho je vidět, jak tak zvaní divoši bez vzdělání uměli vzletně vyjadřovat své myšlenky.

Největším bohatstvím Indiána byl kůň - mustang. Stal se nedílnou součástí každého rudého bojovníka. Přitom je známo, že před Cortezovým příchodem Indiáni /Inkové/ k němu neznali. První, které v roce 1519 s sebou Španělé přivezli, byli ušlechtilého andalluského plemene a Indiáni

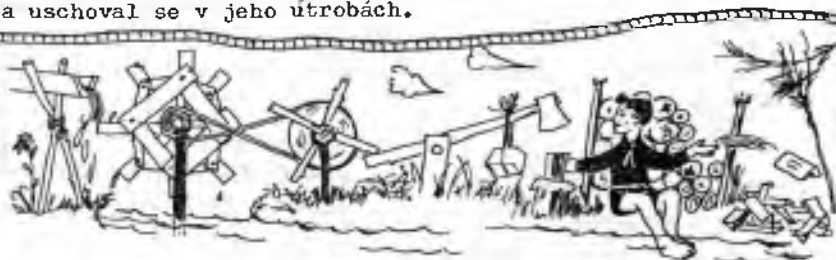
z nich měli vyslovenou hrůzu. V krátkém čase je však dovedli ovládat a používat stejně dobře jako běloši. První stáda divokých mustangů vznikla tím, že koně utekli z vojenských ohrad, nebo přišli v bitvě o svého pána a žili pak v kaňonech, lesích a prériích, kde se rozmnožili.

Se zdivočelými stády mustangů se v Severní Americe setkali jako první asi Indiáni z kmenů, sídlících v oblasti Mexika a Texasu - Apačové, Tonkawanové, Kiowové a Komančové. Mustang se stal potom tak nerozlučným druhem Indiána, že zemřel-li náčelník, byl na hrobě zabit jeho kůň, aby - dle pověry, se spolu mohli sejít ve věčných lovištích.

Kůň zachránil mnohokrát svému pánovi i život. Pro nás až neuvěřitelným způsobem se to stalo r. 1851 u Rio Gilo. Běloši přepadli tábořící Indiány a všechny je postříleli. Pouze jediný si zachránil život tak, že rozpáral břicho svému zabitému koni a uschoval se v jeho útrobách.

Postavte si
dřevostřpač!

— Londýnská zajímavost —

Že je B.P. zakladatel světového skautingu, vite jistě všichni. Vite ale také, že nejenom skauti, ale celý anglický národ ho uctívá jako jednoho z nejvýznamnějších mužů své vlasti? Angličané mají pěkný zvyk, jak tuto úctu projevit. Ve Westminster Abbey, symbolickém místě Anglie bývají korunováni angličtí králové, zde se konají i jejich svatby. A zde má každý významný muž z anglické historie svoji pamětní desku. V jižní lodi kostela má místo i B.P. Snadno se pozná. Na zdi je deska s jeho jménem, nad ní visí skautské vlajky a na zemi, přímo pod deskou, je zasazen kámen z jeho hrobu v Kenii.

Až budete někdy v Londýně, nezapomeňte se tam podívat!

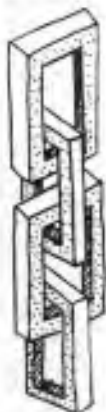
V našem oddíle uchováváme jednu zajímavost. Je to vlastně památka na zvláštní bytůstku, Toma Atoma. Před jistou dobou se zajímal o náš oddíl, připravil nám dlouhodobou hru s hledáním pokladu a občas si i zarýpal. Pak zmizel někde v Kanadě. Jednou nám

poslal řetěz, vyřezaný z jednoho kusu dřeva. Zatím se nenašel nikdo, kdo by to po něm dovedl udělat. Nechcete to zkusit?

Nejlépe se vyřezává z nějakého měkkého dřeva, jako je lípa. Dobrá prý je i višěň nebo líska. Velikost dřeva volte dle své šikovnosti - malý řetěz je sice hezký, ale je to piplačka! A není to dobrý námět pro výrobek na odborku řezbáře?

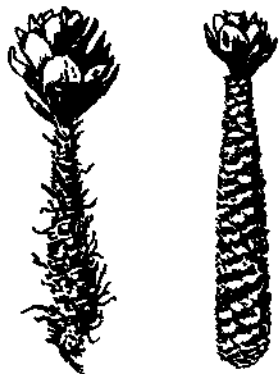
„Chlěl bych si, prosím,
jen trochu promluvil s Tondou“

STOPY TROCHU JINAK

Také už jste zažili podobné zklamání? Vydáte se na výpravu s pytlíkem sádry, vodou a ostatním potřebným k odlévání stop. Nikde nic, nejvýš tak ještě kůň nebo pes a když už něco objevíte, je stopa nezřetelná nebo poškozená. Zvířata ale zanechávají i jiné stopy než otisky nohou v zemi! Jen mít otevřené oči.

V jehličnaté lese najdeme spoustu ohlodaných šišek. Kdo to byl? Každý si vzpomene na veverku. Taková smrková šiška, veverkou „opracovaná“, mívá na spodním konci roztřepanou špičku a vůbec je celá jaksi „rozouchaná“. Když ta špička ale chybí a šiška dělá hladší dojem, byla to asi myš. Takle zvířátka na rozdíl od veverek většinou svou kořist odtáhnou nejprve někam do ústraní - pod křoví, do trávy nebo do svých podzemních chodbiček. Svoji „jídelnu“ používají vícekrát a tak se tam časem nahromadí pěkná kupa zbytků. Šišky bývají často ohlodány úplně, protože myš ji na rozdíl od veverky nemusí při okusování za něco držet.

Smrková šiška po veverce
myši

Na semínkách jehličnatých stromů si pochutnávají i ptáci. Strakapúd si šišku utrhne a letí s ní k nějakému vhodnému stromu, kde ji může usadit do příhodné štěrbině /vždy špičkou nahoru/. A pak buší do šupin zobákem, až uvolní semena. Šiška také podle toho vypadá - do všech stran trčící rozštípané šupiny. Spodek bývá většinou nepoškozen. Jestliže není poblíž vhodně rozpraskaný strom, vydlabe si pták skulinu sám. Pak ji ale používá delší dobu a prázdné šišky vyhazuje na zem. Mimochoodem - zpracování jedné šišky mu trvá asi 4 minuty a během té doby udeří zobákem 800krát! Jestliže najdete smrkovou šišku, která má rozpílené šupiny, tak si buďte jisti, že zde chovala křivonoska.

Křivonoska

Lískové oříšky jsou vyhledávanou pochoutkou nejen lidí. Nejlépe je umí otvírat veverka - nejprve nakousne špičku a do vzniklého otvoru strčí spodní zuby, čímž se oříšek hezky rozloupne na dvě půlky. Myši si vyhlodají větší otvor a obsah vykoušou. Strakapúd si zase oříšek zasadí do vhodné pukliny ve stromě a údery zobáku ho rozbije. Menší, slabší ptáci, si vy-

klovou díрку a tou vyjídají jádro. Na oříšku se většinou najdou stopy po uderech zobáku, které nám pomohou určit druh ptáka.

Lískový oříšek vyjedený
veverkou   myší

Takhle můžeme pozorovat okousané stromy, různé plody, ale i kormist dravců. Kolem kamene, pařezu nebo ležící větve nahromaděné rozbité ulity hlemýžďů označují hodovní síň drozdů. O tvrdou podložku svoji potravu rozbíjejí.

Důležitou stopou je trus. Nejen že každé zvíře má svůj charakteristický tvar /znáte třeba zaječí a srnčí bobky, trus kravský a koňský/, ale tomu, kdo se toho zrovna neštítí, prozradí bližší rozbor mnoho o tom, čím se ten který živočich živí. Některá zvířata mají svoje zvláštní „latriny“. Jezevec se prozradí tím, že svoji „potřebu“ vykonává do jamek, které si předem vyhrabe. Obvykle to nebývá daleko od jeho příbytku. Podobně se chová i divoká kočka, jenže svoji latrinu vždy pečlivě zahrabe. Jenom na okrajích svého revíru používá trusu k výraznému vytýčení hranic /podobně jako třeba liška/.

Je ještě celá řada stop a stopiček, které bystrému pozorovateli prozradí mnoho o skrytém životě v přírodě. Zájemcům zbývá než doporučit vynikající knížku - P.Bang, P.Dahlström : Tierspuren /BLV Bestimmungsbuch/. Jistě vyšla i v jiných jazycích.

Spisovatel Jaroslav Foglar

Lovíme 13 bobříků a kdo z nás vlastně ví, kde se to všechno vzalo? „Vinu“ na tom nese Jaroslav Foglar - skaut a spisovatel. Bořící se objevili poprvé v knížce „Hoši od Bobří řeky“. Přečtete si ji, jistě vám ji někdo půjčí. Vždyť vyšla v 10 vydáních! Stojí opravdu za to. Stejně i ostatní „foglarovky“, jako „Přístav volá“, „Boj o první místo“, „Tábor smůly“, „Pod junáckou vlajkou“, „Devadesátka pokračuje“, „Chata v jezerní kotlině“, „Když duben přichází“, „Tajemná Řásnovka“, „Poklad Černého delfína“.

Jeho kreslený seriál o „Rychlých šípech“, který vycházel postupně v různých časopisech, byl tak oblíben, že i po dvacetileté přestávce byl znovu v r. 1967 s úspěchem vzkříšen /později ovšem znova umlčen/. O hoších z Rychlých šípů vyšly i dvě knížky - „Záhada hlavolamu“ a „Stínadla se bouří“. Přečtete si na další stránce jeden z jejich veselých příběhů a posuďte sami.

Jaroslav Foglar - Jestřáb - se dožívá 6.července 73 let.

RYCHLE ŠPY "CVIČÍ"

TO SI DVĚS
ZACVÍČÍME!

RYCHLO! ZA UŽ
OMI TE OPOZDILY!
MŮJ PŘÍMÝ!
LET PŘAVMO!

ABY BYLO CVIČENÍ NA POKYBY TĚMĚ,
MŮST SE BÝT JEDNOVÝNE A NA PUNTY,
PŘEDS TĚS UVDLÁME NASTUP!

MY BUDEME DĚLAT
ŠEPT. SAŽÍMÁME -
POZOR - TĚB!

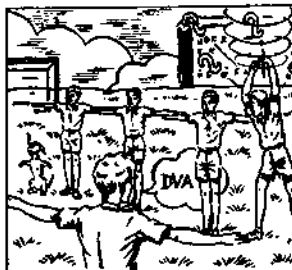
RAZ - ALE
RYCHLOŇOKO,
DÁVEJ PŘECE
POZOR!!

DVA VŽDYŽ JÁ
PŘECE DÁVAM
POZOR!!

RYCHLOŇOKO - BY JÁ ALE
PŘECE POZOR!! ALE TO
SE VÍ
JEN ŽDÁ!

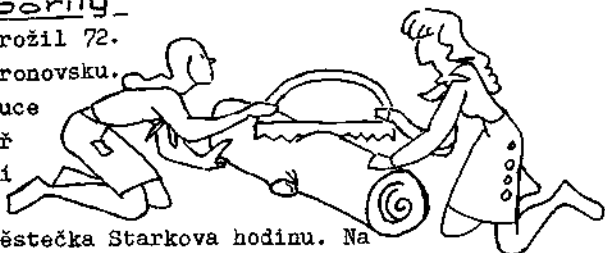

Jak jsme tábořily.

První stanový tábor prožil 72.

divčičí oddíl z Prahy na Hronovsku.

Tábor se rozkládal na louce mezi lesy v krajině téměř liduprázdné. Do nejbližší vesnice Vápenky to bylo

dobrou čtvrt hodinu, do městečka Starkova hodinu. Na nákupy se proto jezdilo na kolech nebo s kárkou. Tábořilo tu asi 40 skautek od 12 do 17 let s vedoucími kolem 20 let. Byla to poválečná doba - nevalné vybavení, obtížné zásobování, ale skautské nadšení překonávalo všechny obtíže. Vápenka zůstala po odsunu Němců téměř prázdná, za 10 korun jsme pronajaly velkou zahradu s celou úrodou třešní a rybízu. Dříví na stavbu tábora jsme musely z pily odtahat pěšky - každý na svou podsadu.

Nejzdatnější byla družina Nezmarů. Jejich pokřik: „Nezmarové, hurá, hip, jsme-li svorní, je nám líp. Naše barva žlutá modrá, naše heslo - síla obra!“ zněl při denních nástupech nejbouřlivěji. Před obědem, po návratu z výletů se ozýval pozměněn: „Nenažranci, hurá, hip, jsme-li syti, je nám líp. Naše barva žlutá modrá, naše heslo - jídla dobrá!“ Ale na jídlo se družina vrhala s dravou chutí, ať se podařila táborové kuchyni krmě chutná či nepovedená.

V té době nebylo v pohraničních oblastech zcela bezpečno. V noci

se tedy hlídalo po dvou, hlídka ozbrojená pišťalou, skautskými holemi a baterkou střežila především sklad potravin u kuchyně. A pak se jednoho rána objevila na jednom stanu řezná rána. Hlídky slyšely v noci v lese kroky, nikoho však neviděly. Za několik dní rozřízlo noční ticho ostré hvízdání skautské pišťaly. Hlídka zahlédla u

stanu postavu a s pokřikem „Já ho lajznu!“ /kterým bohužel porušila mlčení a ztratila pro tento rok naději na 3 orlí pera/ na ní skočila. Ze stanů vyskákaly poloustrašené a polobojoavné skautky a obklíčily mládence, který tvrdil, že jen šel kolem na jablka. Ale kolem byly jen jehličnaté lesy. Co s ním? Nevystupoval nijak násilnický, bavil se docela vesele. Hejno děvčat s baterkami a holemi mu strach nenahánělo. Ale obavy o zásoby /bylo ještě lístkové hospodářství/ a vzpomínka na prořiznutý stan rozhodly. Nenápadně odjely na kolech Čert a Poštołka z družiny Nezmarů /asi čtrnáctileté/ do Vápenky telefonovat pro SNB. Dojely tam po půlnoci, všu-

de tma, nikam se nemohly dotlouci. Rozjely se tedy do Starkova. Tam vše rychle vypověděly a žádaly o pomoc. Strážmistr si vypůjčil Čertovo kolo a Poštoňka jej dovedla do tábora. Mládenec sebral /po celou tu dobu, skoro hodinu, jej ostatní děvčata zabavovala/ a víc už jsme o něm neslyšely. Ale ani noční návštěva se neopakovala. A Čert? Vydala se v noci sama pěšky zpět do tábora. Vrátila se sice pozdě, ale spokojeně, že splnila bobříka odvahy. Za několik dní si po večeri pochutnávala na „nášupu“ - chlebu s marmeládou. Spolkla vosu a ta jí dala žihadlo do krku. Málem se udusila, pohotovost ji spěšně odvezla do nemocnice. Dlouho tam nepobyla. Sotva se vzpamatovala, házela prý po dokto-rech knedlíky. Neztratila ani humor ani chuť na marmeládu.

O rok později se tábornické zkušenosti uplatnily na Vltavě v místech dnešní Orlické přehrady. Tábor svou výstavností budil pozornost všech. Nikdo nechtěl věřit, že je dílem děvčat. Sokolský tábor na druhém břehu byl na začátku nevíтанou konkurencí, ale po oboustranných nočních přepadech se oba tábory spřátelily.

V roce 1949 tábořilo na Lužnici společně asi 70 skautek, světlušek a vlčat. Radostí tábora byli dva malí bratříčci - Marbulínek a Hurvínek. Do dějin oddílu se zapsali, když na první třídní výlet se vypravili s věncem vuřtů a krabicí dortů. Účast i maličkých šestiletých svědčila o velké důvěře rodičů ke skautům a k jejich mladým vedoucím. Však si po táboře rodiče chválili samostatnost těch svých malých a ochotu, s jakou doma pomáhali. Škoda, že skautovali prvně a naposledy.

Následujícího roku už na Otavě tábořila jen šestičlenná skupina skautek - veteránek. Na vlastní pěst tu postavily tři stany s podsadami, pletenými z vrbového proutí a maličkou kuchyňku. Nad tímto malým tábořem už nevlála vlajka, ale i tuto malou družinu spojoval dobrý skautský duch.

- Oliška -

Edice SKAUTED oznamuje:

Právě vychází VLČE. Víte, co je Velké vyťí, jak se tančí tanec Balů nebo které odborky může vlčce získat? Vše se dozvíte v této již dlouho potřebné příručce pro vlčata. Dále vychází ODBORNÉ ZKOUŠKY SKAUTSKÉ ZDATNOSTI /lidsky řečeno odborky/.

Ze zálesákovy kuchyně

Uměli byste se živit kořínky, jako to dělávali poustevníci? Ono to není tak jednoduché - vyhrabat libovolnou rostlinu a kořeny sníst. Asi by vám to moc nechutnalo. Proto si dnes povíme o několika skutečně jedlých a do jisté míry i chutných kořenech.

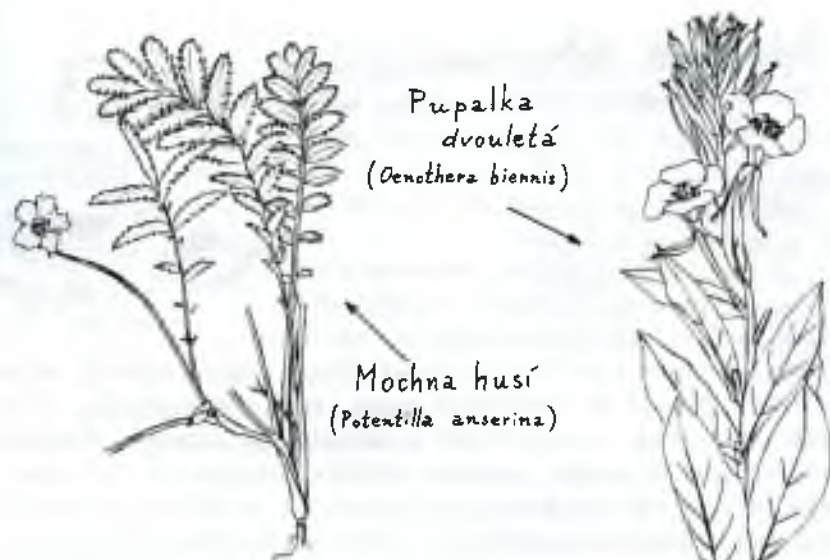
Na prvním místě nesmíme zapomenout na pampelišku. V Japonsku se očištěný kořen nakrájí na malá kolečka a dusí na oleji. Na l šálek nakrájeného kořene jednu lžici oleje, trochu vody a soli. Pánev se přikryje a dusí se tak dlouho, až kořen změkne a většina vody se vypaří. Jiné využití je toto: kořeny, nejlépe na podzim vyhrabané, dobře oškrabeme /ne loupat!/, pečlivě usušíme na slunci a pražíme v troubě, až jsou pěkně chřupavé. Pak je hrubě umeleme a dostaneme výbornou kávu, o níž znalci prohlašují, že je od pravé sotva k rozeznání. Navíc neobsahuje škodlivý kofein.

Právě v době letních táborů bývá v plném květu hrachor hliznatý. Je to pncoucí rostlina, často se vyskytující jako plevel na okrajích polí /hlavně obilných/. Poznáte jej snadno: intenzivně červené květy, tvarem jasně patřící do rodiny motýlokvetých. A příjemně voní po růžích. Na kořenech, které bývají dosti hluboko, najdete hlízy, které chutí připomínají oříšky nebo jedlé kaštiny /zvláště pak upražené/. Jeden český lidový název této rostliny je „oříška“.

Mochna husí přišla ke svému jménu zřejmě proto, že jí na návsích, kde hojně roste, rády oškubávají husy. Je to přízemní, plazivá rostlina, s hezky žlutými květy a stříbřitě bílými spodky listů. Její kořeny, vařené nebo upečené, byly hojně pojídány v Anglii až do zavedení brambor /a také i později, v dobách hladu/.

Již několikrát jsme se pokoušeli u nás v oddíle vyzkoušet často doporučovanou delikatesu - pupalku. Tohoto převandrovalce z Ameriky najdete nejčastěji na pustších místech - na náspech, na písčínách. Bývá přes 1 m vysoká a její žluté květy se otvírají většinou k večeru. Je to rostlina dvouletá, t.zn. že kvete až druhým rokem. Na podzim se sbírají kúlovité kořeny jednoroč-

ních exemplářů /najdete je vždy pohromadě s kvetoucími rostlinami; charakteristická je fialová barva, kterou vždy na některé části kořenu objevíte/ a po očištění se uvaří.

Zatím jsme tomu ale jaksi nepřišli na chuť. Pokuste se vyzkoumat nějakou vhodnou úpravu!

A nakonec ještě dvě běžně známé rostliny: obyčejná kopretina, která poskytuje Španělům oblíbenou kořenovou zeleninu, a čekanka, s nezaměnitelně jasně modrými květy. Její vařené kořeny pojídají Arabové již od pradávna. Místy se dokonce pěstuje a z upražených kořenů se připravuje kávová náhražka /cikorka/. Ve Francii ji dostanete v každém obchodě.

Umíte napsat číslo 10 tak, abyste použili jen čtyř trojek? Není to tak těžké, třeba takhle:

$$3 \times 3 + \frac{3}{3} = 10 \quad \frac{33-3}{3} = 10$$

Ale zkuste to tak, že použijete pět, šest, sedm, osm, devět nebo deset trojek!

Nafouknutí dobrodružství

Trochu nafouknout všední příhodu umí velká většina z nás, ale nafouknout jednoduchý člun z PVC a vydat se s ním po nějaké řece v okolí za dobrodružstvím, na to již mnohá hlava nepřijde.

Jistě mi dáte za pravdu, že vodáctví je romantické a ze zkušenosti v našem oddíle mohu říci, že i s obyčejným nafukovacím člunem se můžete vydat na celodenní výlet. Takový nováček má na něm velké výhody. Ono převrátit gumák, když v něm sedíte, je rozhodně těžší nežli se nezvrhnout s laminátovým kajakem. Nebo výhoda přepravy loďe po souši. Z gumáku uděláte tak úhledný baliček, že i každý taxikář vás rád svezde, ale zkuste se nastěhovat s kanoí do autobusu! Postrachem je ovšem to obávané píchnutí. Ovšem kolik řidičů aut myslí na to, že oy mohli cestou píchnout a kontrolují si občas i rezervní kolo? S naším gumákem jsme ve výhodě, pokud si dáme trochu pozor a nejezdíme hned na začátku divokou vodu. O vodní vlnku díru do člunu neuděláte.

Po načerpání prvních zkušeností se můžete konečně s gumákem pustit i tam, kde se voda „vaří“. V silném proudu bych ale doporučoval trochu změnit techniku - plavat pozadu. Prostě pádlujete proti proudu. Ten je silnější - a výsledek? Proplouváte celkem pomalu přejezí.

Tohle všechno jsme již v oddíle vyzkoušeli, vyzkoušeno je mnohem více, ale k tomu vás raději navádět nebudu.

Ještě na jednu věc je třeba upozornit - roztažnost vzduchu. Když si nafouknete člun jenom lehce a vydáte se s ním po řece, která teče z ledovců, v krátké době vám dokonale schlípne. Když jej pak dofouknete, v cíli vytáhnete na břeh na sluničko, byl by div, aby po nějaké době nepraskl. Že by vám ale explodoval cestou po vodě, toho se obávat nemusíte.

- Iuboš -

Pohádka o
Českých granátech

V jedné horské vesničce bydlil horník, který sedával často nad opuštěnými skalami a trápil se, že nemá co dát svým dětem k jídlu.

V horách žili také permoníci, skřítkové, kteří chtěli lidem nějak pomoci. Jednou se rozhodli a šli za svým králem žádat o radu. Král se jich otázal, jak si tu pomoc představují. Odvětili mu, že by

chtěli lidem ve vesnici darovat něco ze svých pokladů. Lidé pak budou bohatí a nepoznají nouzi. Král však pravil: „Bohatství nepřináší vždy štěstí, vím o něčem lepším“. Potom se dlouho radili.

Jeden z permoníčků byl poslán za horníkem, podal mu hrst červených kamínek a pravil: „Navleč je na šňůrku, jdi s nimi do hlavního města do zámku a dej je princezně Lence!“

Horník udělal, jak mu permoník řekl. Když přišel do města, viděl všude plno smutku, protože princezna, kterou měli všichni lidé rádi, těžce onemocněla. Král, její otec, povolal slavné lékaře, ale žádný jí neuměl pomoci. Horník prosil, aby ho pustili k princezně, že jí chce potěšit dárkem. I uvedli ho k nemocné Lence. Horník jí položil kolem krku šňůrku s červenými korálky. Sotva se rudé kaménky dotkly bílé princezniny pleti, její tváře zrudověly, Lenka se pousmála a vyskočila z pohovky zdravější a krásnější, než kdy předtím.

Král horníka bohatě obdaroval a pozval ho večer na ples, který uspořádal na oslavu Lenčina uzdravení.

Když princezna tančila, zdálo se, že kolem ní tančí všechna světla, jak se blýskala a odrážela v červených kaménkách na jejím krku. I zatoužily ostatní paní po stejné nádheře. Slíbily horníkovi velkou odměnu, přinese-li jim také takové korálky.

Horník se vrátil domů, přinesl peníze a děti se po dlouhé době zase jednou dosyta najedly.

S horníkem se vrátily radost a štěstí do celého kraje. Muži se vydali do skal, kopali, hledali a nalézali mnoho červených kamínek. A protože je vydala naše Česká země a protože byly stejně krásné jako ona, říká se jim **Č e s k é g r a n á t y**.

Udělejme si :

Na tvrdý papír, kousek prkénka nebo knihu navineme vlnu tak, aby byla asi 150krát kolem /obr.1/. Navinuté přádeno opatrně sejme a vršek pevně podvážeme. Vznikne boulička, která má mít průměr asi 2-3 cm /obr.2/. O kus níže opět pevně podvážeme „krk“ a vytvoříme hlavu /obr.3 ; asi 8 cm v průměru/. Potom dolní konec přádena rozstříháme a vlákna rozdělíme na 8 /nebo více/ pramínků, z nichž upleteme copánky /obr.4/. Dílo zakončíme nalepením očí a pusy /nejlépe vystříhnout z filcu/.

Máme-li vlny méně, můžeme pod „bouličku“ vložit nějaký balonek /třeba tenisák/, pěkně ho zakrýt vlákny a opět podvázat. Další postup je stejný.

Rozstřížením „bouličky“ získáme čupřinu vlasů. A co jsme to vlastně vyrobili? No přeci chobotnici Karolinu.

Opustil nás navždy

br. Jiří Svatoň, řečený KROK st.

naš obětavý splupracovník. Skonal po velkém utrpení dne 19.4.80.

Vykonal pro skauting mnoho, obzvláště v našich exilových začátcích. Jeho sekera svištěla při budování táborových staveb i při lívidaci táborů, byl naším neúnavným přepravcem.

Tamtam mu vděčí za mnoho. Byl znamenitým kreslířem a ilustrátorem, autorem hlaviček táborových vývěsek. Titulní obrázek našeho časopisu nám ho bude stále připomínat.

Srnka a Krok ml. v něm ztratili starostlivého otce. Vždy se snažil, aby ho následovali po jeho skautské stezce.

Věnujte mu svou vzpomínku !

Československý Skaut ve Švýcarsku

CH - 8021 Zürich 1, Postfach 295

K A L E N D Á Ř P O D N I K Ů

- Celooblastní soustředění v chatě v TAVANNES - Jura
Pro účastníky letního spolkového tábora BULA povinné
- So 24.5. Vede Jestřáb, Máma a Vlk. Poplatek Fr.17,-
Ne 25. Roveři z Váleny : vodácká průprava pro letní putov-
Po 26. ní tábor ve Švédsku. Vede Pavel.
- So 31. I.oddíl Baden. schůzka skautek a skautků ve skautském
domě za hradem
Medvědi St.Gallen schůzka
II.odd. Curych schůzka
- † Ne 1.6. III.odd. Bern výlet do neznáma s mnoha překvapeními.
Vede Roy a Riki
- So 7. Baden schůzka vlčat a světlušek
Medvědi schůzka.
- So 14. Baden schůzka skautů a skautek
Bern nácvik tanců pro BULA ve farním centru Zollikof
- † Ne 15. Curych a Medvědi víkend
- So 21. Baden schůzka vlčat a světlušek
Medvědi schůzka
- † Ne 22. Bern víkend v Murtenu. Vede Jiřc-či

T Á B O R Y :

- 5.- 19.7. KRAKONJŠ tábor pro vlčata a světlušky v chatě
Chowaldhütte 1.122 m n.m. Farneralp u Waldu v Zürcher
Oberland. Vede Cookie. Poplatek Fr 21c,-.
- 19.7.- 2.8. B U L A Bundeslager v oblasti Gruyère pro skauty
a skautky. Náš tábor vede Jestřáb. Poplatek Fr.27
- 5.7.- 2.8. Vodácký puťák roverů z Váleny po Švédsku. Vede Pav.

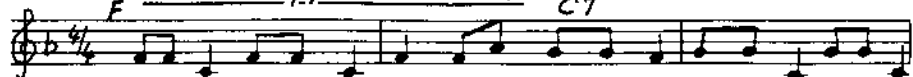
Toto číslo Tam-tamu připravil oddíl Velena Fanderlika, Frankfurt.
Veškeré chvalozpěvy, pochvalné dopisy, ódy i hmotné dary proto
řídte na naši adresu.

A.Z. 3000 BERN 1

Postretouren an:
Postfach 295
CH-8021 ZÜRICH 1

Verband der Tsche-
choslowakischen
Pfadfinder in der
Schweiz

F Junáci, přišel den *C7*

1. Juná-ci, přišel den, kdy jedem z města ven, k vodě a do lesa
pod modrá nebesa. *B* *C7* *B* *Refr.* Na sever, západ, východ, jih, vezeme do lesů
C7 *F* *C7* *F* *C7*
zdravý smích. Každý musí chápat, kdo táborý vymyslel, že měl
C *F*
dobrý nápad.

2. Nevěděl Aeneas,
že všechno má svůj čas.
Zapomněl jedenkrát,
že býval také mlád.

3. Myšlenek vícero
míval pan Cicero,
neuměl pro nás však
vymyslet táborák.

4. Kdo bez všech notesů
nás vede do lesů,
k počtě ať junáci
óda mu buráci!

TAM-TAM časopis českých a slovenských skautů v exilu. Vychází jako dvouměsíčník.

Toto číslo redigoval Obé.

Předplatné: Švýcarsko sFr. 12,- ; Německo DM 14,- ; zámoří US \$ 8,-
Bankovní spojení: Schweizerische Volksbank Murten, Konto 30/10771/33
Tschechoslowakische Pfadfinder.

V Německu: Rüsselsheimer Volksbank /BLZ 500 930 00/, 6090 Rüssels-
heim, Konto 200845.02, Tschechosl. Pfadfinder in der BRD